

Göbeklidepe has gadymymy ýa-da Kâbe?

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Göbeklidepe has gadymymy ýa-da Kâbe? GÖBEKLİTEPE MABEDİ Mİ ESKİ YOKSA KÂBE Mİ?

Bir dostumuz bizde ilim vehmederek özetle şöyle bir soru sormuş: “Kuran-ı Kerim Âl-i İmran süresi 96. ayete göre Kâbe yeryüzündeki ilk mabettir. Göbeklitepe’deki mabet ise 12 bin yıllık. Sizin bu konudaki görüşünüz nedir?”

Dostumuz Mekke’nin kuruluşuna dair en eski tarihi de günümüzden 8 bin yıl öncesi olarak vermiş.

Öncelikle belirtmek gerekirse; mabet, yani ibadet yeri olduğu söylenen Göbeklitepe’deki yapı, Kâbe’den çok daha eski olsa bile, acaba insanların “Mabet” dediği bu yer, Allah katında “Kâbe” anlamında bir mabet midir? Yani Allah kendi kabul ettiği standartlar çerçevesinde, mesela başka Tanrılar veya Tanrıçalar için değil de kendisine ibadet edilmesi için yapılmış ilk mabedin “Kâbe” olduğunu söylemiş olamaz mı Âl-i İmrân 96’da?

İşin bu yönünü bir tarafa bırakarak söylemek gerekirse:

Kabe’yi ilk olarak inşa eden kişinin İbrahim olduğu yaygın kanaattir.

Ancak ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem tarafından inşa edildiğine ilişkin rivayetler de var.

Peki İbrahim hangi tarihte yaşadı?

Günümüzden 4000 yıl önce yaşadığı söyleniyor.

Kim söylüyor, Tevrat ve onu esas alan kaynaklar.

Peki mevcut Tevrat ne zaman yazılmış.

Musa’dan en az 7 yüz yıl sonra.

Musa’nın M.Ö 13. yüzyılda yaşadığı kabul edilir ki; onun mücadele ettiği söylenen Mısır Firavunu Tevrat’ın Çıkış kitabına göre, 2. Ramses’tir.

Tarihçiler 2. Ramses’in ölüm tarihini M.Ö. 1237 olarak

verirler.

Haham Ezra (İslami literatürde Peygamber Hz. Üzeyir) ve arkadaşları Babil sürgününden (M.Ö.538) sonraki dönemde yazmışlardır Tevrat'ı.

Yani Musa'nın vefatından en az 7-7.5 asır sonra!

Aslında Ezra ve arkadaşlarının yazdıkları dini kitap olmanın yanında aynı zamanda İsrailoğulları'nın milli tarihidir.

Peki bu tarihi bilgiler ne kadar doğrudur.

Allah bilir!

Çünkü herhangi bir belgeye dayanmıyor bu tarih, tamamen rivayetlerden ve aralarında Sümerlere ait olanlar da bulunan efsanelerden oluşuyor.

Bu sebeple eğer Kâbe'yi ilk inşa eden kişi İbrahim ise şu halde İbrahim, bizim Göbekli Tepe kalıntılarından çok daha önceki bir zamanda yaşadı!

Yani Hz. İbrahim ve Kâbe'nin yapılışı ile ilgili bilgiler büyük ölçüde uydurma rivayetlerle dayanıyor denilebilir!

Kâbe'nin bulunduğu vadiye Batha Vadisi denilmektedir.

Dinler tarihi uzmanlarına göre Batha Vadisi tamamen tapınaklar vadisi idi.

Her dinin bir mabedi vardı orada[1].

İbrahim de Mekke'ye yapmış olduğu ticari seferlerinden birisinde orada kendi Tevhid dini olan Hanifliğin mabedi olan Kâbe'yi yaptı.

Bu arada İbrahim'in aynı zamanda büyük sürüleri olan bir hayvan tüccarı olduğunu ve bu sebeple zaman zaman devrin önemli ticaret merkezi olan Mekke'ye gelip gittiğini söylememiz gerekiyor.

Bu demektir ki; Mekke şehri, İbrahim'in döneminden ve eğer Kâbe'yi ilk inşa eden kişi İbrahim ise Kâbe'den önce de vardı.

Yani İbrahim'in Kâbeyi inşa ettiği sırada orada Tanrı ya da Tanrılar için yapılmış başka mabetler olduğuna göre bir yerleşim yerinin de olması aklın gereğidir.

Zaten ikinci eşi Hacer'i ve oğlu İsmail'i insanların yaşamadığı bir çöle değil, insanlarla meskûn olan bir yerleşim yerine bırakmış olması da bunu göstermektedir.

Esasen dinler tarihi uzmanları da "Hacer ve İsmail, İbrahim

tarafından bugünkü Kâbe'nin bulunduğu yere bırakıldıklarında Arapça bilmiyorlardı. Arapçayı orada mukim Yemen kökenli Kâhtanilerden öğrendiler. İsmail'in soyu, onun Kâhtanilere mensup bir kadınla yapmış olduğu evlilikten gelir" diyerek, Mekke'nin, İbrahim'den ve İsmail'den çok önceki tarihlerden beri yerleşim yeri olarak kullanıldığına işaret etmektedirler. Anlaşılan, eski bir yerleşim ve hatta dönemine göre gelişmiş bir ticaret merkezi olan Mekke'de her din mensubu kendi mabedinin etrafında hac ibadetini yerine getiriyordu, İbrahim onlardan gördü o da kendi yaptığı yapının etrafında dönerek hac ibadetini yapmaya başladı!

İbrahim'in, Mekke'ye gelmeden önce hac yaptığına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmadığına göre; İbrahim hac yapmayı kendisinden çok önceki zamanlardan beri Mekke'de yaşayan insanlardan öğrendi!

Yani hac ibadeti, İbrahim'den önce de biliniyordu!

Şu halde "Kâbe ilk mabet değildir" demek gerekiyor ki; bu konuda Kur'an'da "Gerçek şu ki, insanlar için yapılmış olan ilk ev, âlemlere bir hidayet ve bir bereket kaynağı olan Mekke'deki evdir." şeklinde açık ayet olduğu için, en azından Müslümanlar olarak "Kâbe ilk mabet değildir" diyemeyiz.

O zaman Kâbe, İbrahim'den önce de vardı ve İbrahim sadece onarım yaptı veya yıkılan Kâbe'yi yeniden yaptı demek gerekiyor.

Tıpkı Kureyşlilerin ve Osmanlıların yaptığı gibi.

Çünkü Kâbe tarih boyunca çeşitli sebeplerle birçok kere yıkılmış ve yeniden yapılmıştır.

Dikkat edilirse; Âli İmran 96. ayette İbrahim'in Kâbe'yi yaptığından değil, sadece Kâbe'nin ilk mabet olarak yapıldığından bahsedilmektedir.

Şu halde Kâbe, Hz. İbrahim'den önceki zamanların birisinde, belki de bazı kaynaklarda iddia edildiği gibi ilk insan ve ilk peygamber Adem tarafından yapıldı.

Esasen Kur'an'da, bizim ve bizim gibi düşünenlerin bu görüşünü destekleyen bazı ayetler de bulunmaktadır.

Mesela Hac Suresi'nin 26. ayeti.

Ayette deniliyor ki: "Hani Biz İbrahim'e Beytullah'ın yerini

belirlediğimiz zaman şöyle emretmiştik. Bana hiç bir şeyi ortak koşma, benim mabedimi tavaf edenler, kıyam edenler, rükua ve secdeye varanlar için evimi (Kâbe'yi) tertemiz tut" Ayette sanki; çok önceden yapılmış, ancak zamanla yıkılarak yeri kaybolmuş bir yapının yerinin tespit edilmesinden ve İbrahim'den önce de icra edilen ibadetlerden (tavaf, kıyam, rüku, secde) bahsediliyor gibidir.

Yani Kâbe'nin etrafında yapılacak yeni tür ibadetlerin tadadı veya tarifi yapılmıyor, eskiden beri zaten yapıla gelen ibadetlerden bahsediliyor gibidir ki; bunların başında haccın en önemli rüknü olan tavaftan bahsedilmektedir.

İbrahim'e söylenen ise sadece orada icra edilen ibadetlerin huzur içinde yerine getirilmesi için gerekli tedbirleri alması ve o mekanı temiz tutmasıdır.

"İbrahim, İsmail ile birlikte Beytullah'ın (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor." (Bakara-2/127) ayeti de sanki Hac-26'nın devamı niteliğinde bir ayettir.

Yani, İbrahim ve oğlu İsmail, Allah'ın "Kâbe'nin eskiden beri bulunduğu yer" olarak İbrahim'e işaret ettiği noktada Kâbe'yi yeniden inşa ediyorlar!

Bu elbette kesin bir doğru değil, sadece çıkarımdır/yorumdur.

Tıpkı Kâbe'nin ilk defa İbrahim tarafından inşa edildiği şeklindeki çıkarım/yorum gibi.

Ancak, Âl-i İmran 96'da "Gerçek şu ki, insanlar için yapılmış olan ilk ev, âlemlere bir hidayet ve bir bereket kaynağı olan Mekke'deki evdir." denilmekle, bizim de iştirak ettiğimiz "Hz. İbrahim, Kâbe'yi ilk inşa eden kişi değil, olsa olsa ancak onu tamir eden ya da yeniden inşa edenlerden sadece birisi olabilir" görüşü çok daha akla yatkın hale gelmektedir.

Zira Hz. İbrahim'den önce de çok sayıda peygamber gelip geçti bu dünyadan ve onlar da kendi ümmetleri için ibadet yükümlülükleri getirdiler; evler, yani mabetler inşa ettiler.

0 peygamberlerden birisi de (ki; bu peygamber neden Adem olmasın) benzerlerinin ilki olan Kâbe'yi inşa etti!

Büyük iddialarla hazırlanan Diyanet İslam Ansiklopedisi'nde bulunan şu bilgiler de bu konuda kayda değer olmalıdır:

"İslâmî kaynaklara göre haccın Hz. Âdem dönemine kadar uzanan

bir geçmişi vardır. Bir kısmı İsrâiliyat’a dayanan bazı rivayetlere göre Kâbe’yi önce melekler tavaf etmiş, daha sonra da Hz. Âdem Allah’ın emriyle Mekke’ye giderek Arafat’ta Hz. Havvâ ile buluşup kendisine Beytullah’ın etrafındaki hacla ilgili mukaddes yerleri gösteren meleklerin rehberliğinde haccetmiştir (Hamîdullah, s. 123-127). Hz. Şît’in peygamberliği sırasında onardığı Kâbe, Nûh tûfanının ardından uzunca bir süre kumlar altında kalmış ve nihayet Hz. İbrâhim ile oğlu İsmâil tarafından eski temelleri bulunarak yeniden inşa edilmiştir. ‘Bir zamanlar İbrâhim, İsmâil ile beraber beytin temellerini yükseltirken...’(el-Bakara 2/127) meâlindeki âyet bu inşaata işaret etmektedir.”[2].

Şu hususu da önemle belirtelim ki; dinler tarihine ve bu arada İslam Tarihi’ne ilişkin bilgilerimiz, genelde Yahudi ve Hristiyan dini literatüründen beslenmektedir ve o literatür de zaten uydurmalar üzerine bina edilmiş bulunmaktadır.

Yahudi kaynaklarına ve elbette onları esas alan İslam kaynaklarına göre; Hz. Adem, günümüzden yaklaşık 6400 sene önce yaşamıştır! Zira aynı zamanda bir Yahudi Milli Tarihi olan Tevrat’a (Tekvin bölümü) göre; Adem ile Nuh Tufanı arasında 1756 yıllık bir süre vardır. İbni Sad, Tabakat’ında Adem’le Musa arasında 3 bin yıllık bir zaman olduğunu kaydetmektedir[3] Musa ise M.Ö. 1392 yılında doğmuştur.[4] İbrahim ile Musa arasında ise 9 asırlık bir zaman dilimi olduğunu zikreden kaynaklar da vardır. İbrahim’in M.Ö.2000’li yıllarda yaşadığı görüşü ise genel kabul görmüş gibidir. Ancak İbrahim’in yaşadığı dönemi M.Ö. 2900’lere kadar götürenler de var[5].

Burada bize zaman dilimi olarak en yakın olan kişi Musa olduğuna göre, onun M.Ö.1392 olarak verilen doğum ve M.Ö.1273 olarak verilen ölüm tarihini doğru kabul ederek belirtmek gerekirse:

– Adem ile Musa arasında 3000 yıl olduğuna göre Adem. M.Ö.4400’lerde, yani günümüzden 6400 sene önce henüz hayatta idi!

– Nuh Tufanı ile Adem arasında 1756 yıl olduğuna göre, Nuh Tufanı M.Ö. 27. yüzyılda yaşandı!

– İbrahim M.Ö.2000’li yıllarda yaşadığına göre bu durumda Nuh Tufanı İbrahim’in yaşadığı döneme yakın bir zamanda meydana gelmiş oluyor.

Bu bilgilerden çıkacak sonuç şudur o zaman: İlk defa Adem tarafından yapılmış olsa bile, Kâbe’nin geçmişi ancak ve ancak 6400-6500 yıldır.

Yani Kâbe, M.Ö.4400’lerde Adem tarafından yapıldı, M.Ö.2700’lerdeki Tufanda yerle bir oldu, M.Ö.2000’lerde İbrahim tarafından yeniden inşa edildi!

Şu halde geçmişi 12 bin yıl olan Göbeklitepe Mabedi, Kâbê’den en az 5-6 bin yıl daha eskidir!

Böyle bir kabulün, Kur’an ayetini inkar anlamına geleceği açıktır ki; o zaman ya Göbeklitepe Mabedi hakkında verilen arkeolojik bilgiler yanlış ya da dini literatürde bulunan Tevrat kaynaklı yukarıdaki tarihler yanlıştır ki; biz Göbeklitepe hakkında verilen bilimsel bilgilerin doğru, Tevrat kaynaklı Dinler tarihi bilgilerinin ise yanlış olduğuna ve dolayısıyla Kâbe’nin yeryüzünün ilk mabedi olduğuna inanıyoruz.

Esasen gerek dünyanın yaşı, gerekse bugün İsrail’de bulunan ilk insan fosilinin 175-200 bin yıl öncesine, Fas’ta bulunan insan fosilinin ise 300 bin yıl öncesine ait olduğu dikkate alınırsa, Hz. Adem ve dolayısıyla Kâbe’nin inşa hikayesinin başlangıcı hakkında verilen tarihlerin, çok uydurma olduğu kendiliğinden ortaya çıkar.

İlahiyat profesörü Faruk Başer, “Hz. Adem kaç yıl önce yaşadı” başlıklı yazısında; Tevrat’ın, dünyanın yaşını 10 bin yıl, Hz. Adem’in doğum tarihini M.Ö. 3761 olarak verdiğini belirttikten sonra devamla “Bu da Âdem’den günümüze kadar 5780 yıllık bir geçmişin olması demektir. Yani bu problem asıl Yahudiliğin problemidir. Hatta yıllar önce İsrail’de bir süt fabrikasının, çocuklar için hazırladığı süt kutularının üzerinde dinozor resimleri bulunduğu için fanatik Yahudiler fabrika önünde

protesto gösterisinde bulunmuşlardı. Çünkü dinozorlar için verilen tarih Tevrat'a aykırı idi ve çocuklara yalan aşılanıyordu." diyerek[6], dini literatürdeki tarihsel bilgilerin güvenilir olmadığını açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır...

Ömer SAĞLAM.

[1] Ayrıntılı bilgi için bkz. Neşet Çağatay, "İslam Öncesi Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı" isimli eseri,

[2] <https://islamansiklopedisi.org.tr/hac#2-islamda-hac>

[3] İbn Sa'd'ın Tabakat isimli eserini kaynak gösteren Arif Tekin'in "Sümerlerden İslam'a Kutsal Kitaplar ve Dinler isimli eserinin 1/22 sayfasından alıntı ile <https://tr.wikipedia.org/wiki/Âdem>,

[4] <https://tr.wikipedia.org/wiki/Musa>

[5]

<http://www.akevler.org/AkevlerMakaleler/2151/SonEk/10153/Mete-Firidin/Hz-Nuh-Ibrahim-Yusuf-ve-Musa-Kronolojisi>

[6] bkz.

<https://www.yenisafak.com/yazarlar/farukbeser/hz-dem-kac-yil-olunce-yasadi-2049911> Taryhy makalalar